

**О.С.Пушкін «Пісня про віщого Олега».
Літописне джерело твору.**

**Поетичне зображення побуту та звичаїв
Київської Русі.**

**Підсумковий урок з теми «Основи роботи
з комп'ютером та текстовим
редактором»**

7 клас

Учителі: *Рудакова С.М.*
Ковш С.Є.
Наміловська І.В.

Підготовчий етап.

1. Познайомитись зі змістом твору О.С.Пушкіна «Пісня про віщого Олега».
2. Повторити теоретичний матеріал з розділу «Балада».
3. Підготувати індивідуальні повідомлення про дитячі роки О.С.Пушкіна, його перебування на Україні; виразне читання балади по ролям.
4. Повторити матеріал, пов'язаний з історією створення комп'ютерної техніки, та знайти відповіді на питання:
 - які обчислювальні пристрої використовували слов'яни за часів князювання Олега ;
 - яка обчислювальна машина була створена в 1822 році; назвати винахідника;
 - знайти прізвище та ім'я першого програміста.
5. Повторити види форматування тексту, роботу з графічними об'єктами в текстовому процесорі MS Word.
6. Підготувати індивідуальні повідомлення про обчислювальну машину, яка була сконструйована в 1822 році, про її автора та першого програміста, який писав програми до цієї машини.
7. Повторити матеріал з теми «Київська Русь за перших князів».

О.С.Пушкін «Пісня про віщого Олега». Літописне джерело твору. Поетичне зображення побуту та звичаїв Київської Русі. Підсумковий урок з теми «Основи роботи з комп'ютером та текстовим редактором»

Мета: дати короткі відомості про російського письменника О.С.Пушкіна, початкове поняття про трагічне, вчити вбачати у літературному творі історичне; розвивати вміння аналізувати прочитаний твір, виразно читати його, передавати засобами виразності особливості тексту;

виховувати любов до історичної та літературної спадщини, культуру спілкування.

Мета:

узагальнити отримані знання з тем «Основи роботи з комп'ютером» та «Текстовий процесор MS Word», навчити використовувати їх в нестандартних умовах;

сприяти формуванню основних компетенцій: соціальної, комунікативної, творчої діяльності, самоосвіти.

Мета:

узагальнити знання з теми «Київська Русь за перших князів»;

розвивати навички аналізу писемних історичних джерел, критичне мислення учнів при самостійному опрацюванні навчального матеріалу;

виховувати почуття патріотизму, толерантне ставлення до протилежної думки.

Міжпредметні зв'язки: світова література, історія, основи інформатики, економіка, географія, математика, образотворче мистецтво.

Психологічний супровід уроку: опитувальник «Визначення пізнавальної активності учнів»; тест Люшера.

Технічні засоби та обладнання: репродукції картин В.М. Васнецова, підручники «Зарубіжна література» 7 клас автор Н.І.Дорофєєва, портрети О.С.Пушкіна, князя Олега, учнівські зошити, виставка творів О.С.Пушкіна, словник архаїзмів, історична карта, магнітна дошка, магніти, комп'ютери, кнопки, указка, стойка для книг, екран, проектор, рахівниці (10 шт), листи оцінювання, матеріал для фізкультхвилинки (картки з датами), завдання для груп в електронному вигляді, «зірки» для рефлексії.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Прийоми роботи: бесіда, робота з таблицею, творчий переказ, повідомлення учнів, робота в парі та групі, дослідницька робота, словникова робота, виразне читання, «Обери позицію», «Зірка», «Комплімент», бліц-опитування.

Епіграф. Дела давно минувших дней,
Преданья старины глубокой
А.С.Пушкин

Проблемне питання. Чи варто вірити в те, що доля кожного з нас визначена заздалегідь?

Структура уроку.

I. Організація колективу.....	- 8 хв
- Запис в зошиті дати проведення уроку, виду роботи – 2 хв	
- Обмін зошитами для виконання прийому «Комплімент» – 2 хв	
- Заповнення листів оцінювання – 1 хв	
- Оголошення та запис теми уроку, епіграфу, проблемного запитання – 3 хв	
II. Мотивація навчальної діяльності.....	- 5 хв
- Оголошення завдань уроку (мети) – 2 хв	
- Робота з епіграфом та проблемним питанням уроку – 3 хв	
III. Вивчення нового матеріалу.....	- 37 хв
- Словникова робота – 2 хв	
- Повідомлення учнів – 8 хв	
- Бліц-опитування - 4 хв	
- Розв'язування задачі – 3 хв	
- Розумна фізкультхвилинка «Знайди пару» - 4 хв	
- Виразне читання – 4 хв	
- Узагальнююча робота учнів – 4 хв	
- Виразне читання – 4 хв	
- Робота за репродукціями картин (бесіда) – 4 хв	
IV. Дослідницька робота.....	– 23 хв
- Дослідницька робота в парах - 5 хв	
- Обговорення – 15 хв	
- Оцінювання роботи на уроці – 1 хв	
- Визначення основної думки твору – 2 хв	
V. Підбиття підсумків уроку.....	– 5 хв
- Робота над проблемним запитанням – 2 хв	
- Прийом «Обери позицію» - 3 хв	
VI. Рефлексія.....	– 8 хв
- Прийом «Зірка» - 4 хв	
- Тест Люшера – 2 хв	
- Коментар психолога – 2 хв	
VII. Домашнє завдання.....	– 2 хв
VIII. Заключне слово вчителів.....	– 2 хв

Хід уроку.

Слайд – «Заставка»

I. Організація колективу.

Вчитель світової літератури. Відкрили зошити, записали число, обмінялися зошитами у парах, запишіть комплімент – побажання. Повернули зошити, подякували.

Зверніть увагу, на ваших столах лежать «листи оцінювання». Підпишіть їх. В ході уроку не забувайте ставити бали у відповідні клітинки за виконані види робіт.

Слайд – «Тема уроку»

Вчитель світової літератури. Записали тему уроку.

О.С.Пушкін «Пісня про віщого Олега».

Літописне джерело твору.

Вчитель історії. Поетичне зображення побуту та звичаїв Київської Русі.

Вчитель інформатики. Підсумковий урок з теми «Основи роботи з комп'ютером та текстовим редактором»

II. Мотивація навчальної діяльності.

Слайд – «Завдання уроку»

Вчитель світової літератури. Завдання сьогодишнього уроку:

Познайомитись з подіями життя О.С.Пушкіна, які спонукали його до написання "Пісні про віщого Олега".

Вчитель інформатики. Узагальнити набуті знання та вміння працювати з текстовим редактором MS Word в нестандартних умовах. Повторити окремі етапи розвитку обчислювальної техніки.

Вчитель історії. Познайомитись з літописними джерелами створення балади О.С.Пушкіна. Узагальнити тему "Історія Київської Русі за перших князів".

Слайд – «Епіграф»

Вчитель світової літератури. Записали в зошити епіграф уроку.

Дела давно минувших дней,

Преданья старины глубокой

А.С.Пушкин

Прокоментуйте його.

Слайд – «Проблемне питання»

Вчитель світової літератури. Записали в зошити проблемне питання.

Чи варто вірити в те, що доля кожного з нас визначена заздалегідь?

(Вчитель світової літератури коментує картину Джона Стадвіка «Мойри», що зображена на слайді.)

Вчитель історії. Інтерес до минулого, до історії пов'язаний з інтересом до сьогодення. Люди хочуть, щоб про їхнє життя знали ті, що прийдуть після них. Разом з тим, їх цікавить і те, як жили раніше. Так було завжди. Так створювалась історія.

Вчитель інформатики. Я гадаю, що сьогодишній урок допоможе вам подивитись на інформатику з іншого боку. Цей предмет поєднає теперішній час з історією нашої

держави за часів Київської Русі, ми повернемося в пушкінські часи, адже пам'ять про минуле люди зберегли в творах образотворчого мистецтва, скульптурах, архітектурі, піснях, билинах, баладах, які ви можете знайти в інформаційному морі під назвою Інтернет.

Вчитель світової літератури. Балада О.С.Пушкіна «Пісня про віщого Олега» допоможе нам зазирнути у далеке минуле Київської Русі..

Мабуть немає жодної людини, яка б не знала О.С.Пушкіна. Його казки, вірші, повісті, роман у віршах принесли йому всесвітню славу. (*Виставка творів О.С.Пушкіна*). Немає сумнівів, що це геніальний митець, який подарував шедеври, що і нині, через століття, несуть добро, справедливість, віру в свої сили.

Сьогодні ми ближче познайомимось з генієм російської літератури, дізнаємось про його дитинство. Крім того, опрацюємо «Пісню про віщого Олега» та літописне джерело цього твору.

III. Вивчення нового матеріалу.

Вчитель світової літератури. Зверніть увагу на словник, розташований на дошці. Прочитайте його. (*Учні читають в слух.*) Які з цих слів є новими для вас? Запишіть їх у зошит.

Словник. (Слайд)

Бранний – «брань» - війна, битва, військовий.

Волхви - чаклуни, віщуни, ворожити, знахарі.

Перун - бог грому і блискавки, покровитель воїнів, князів у давніх слов'ян.

Тризна - етап похоронного обряду.

Хазари - напівкочові племена, що в I тисячолітті н.е. жили в степах Південно-Східної Європи.

Царгород – давня назва сучасного Стамбула.

Віщий - 1.здатний передбачати майбутнє;

2.мудрий, проникливий.

Отроки - підлітки до 15 років, князівська челядь.

Фатум (лат.) – доля, неминучість.

Група літературознавців отримала завдання підготувати повідомлення про окремі факти біографії О.С. Пушкіна, пов'язані із його дитинством та перебуванням на Україні. Будьте уважні. У зошиті відзначаєте ті події із життя автора та історичні події, пов'язані з Київською Руссю, які стали поштовхом до написання балади. Ці дані знадобляться вам при узагальненні матеріалу.

Повідомлення учнів.

Слайд – «Пушкін в Москві»

Народився О.С.Пушкін 6 червня 1799 року в Москві в дворянській родині. Як не дивно, але майбутній російський поет у дитинстві не знав російської мови. Як і більшість дітей із дворянських сімей, він добре володів французькою.

Слайд – «Царське село, нянька»

Рідної мови його навчила няня Орина Родіонівна, яка дуже любила свого вихованця. Вона розповідала народні казки, цікаві історії. Ставши дорослим, саме

завдяки спогадам про свою няню і її розповідям письменник створив цілу низку віршованих казок. («Казка про царя Салтана», «Казка про рибалку та рибку»...)

У 1811 році Олександра, якому було 12 років, віддали на навчання до Царськосільського ліцею. Саме тут Пушкін виявив свій письменницький талант.

9 червня 1816 року ліцеїстів востаннє зібрали в актовій залі. Цар виступив з урочистою промовою.

Пушкін мріяв працювати в Міністерстві закордонних справ.

Повідомлення учнів.

Слайд – «Петербург»

Оселився він в Петербурзі, де одразу ж з ним відбулася загадкова подія. Давній знайомий Пушкіна, капітан лейб-гвардії Ізмайлівського полку запропонував Олександрові Сергійовичу відвідати відому ворожку Кіргоф.

Слайд – «Свічка»

Ворожка довго роздивлялася долоню Пушкіна: «У вас дивовижна доля, молодий чоловіче,- сказала вона.-Вас чекає дуже велика слава. Сьогодні ввечері ви отримаєте важливе повідомлення. Завтра вам принесуть пристойну суму грошей. Але найголовніше – ви проживете довго, якщо тільки вас не вб'є через жінку чоловік із білою головою».

Віщування ворожки почали здійснюватись із дивовижною швидкістю. Ввечері він отримав призначення до Міністерства закордонних справ, про яке мріяв. Наступного дня товариш, який заборгував Пушкіну, повернув значну суму грошей. А через годину Олександра Сергійовича повідомили про загибель (насильницьку смерть) товариша, з яким вони були у Кіргоф (вона попереджала про небезпеку).

Збулись також віщування про велику славу та смерть на дуелі від світлоголового чоловіка, французького підданого Дантеса.

(Бал в лист оцінювання)

Вчитель світової літератури. Що це? Збіг обставин чи доля? Невідомо. Але можемо припустити, що Пушкін вірив у долю і, можливо, ці події спонукали його пізніше звернутися до теми невідворотності долі у баладі «Пісня про віщого Олега».

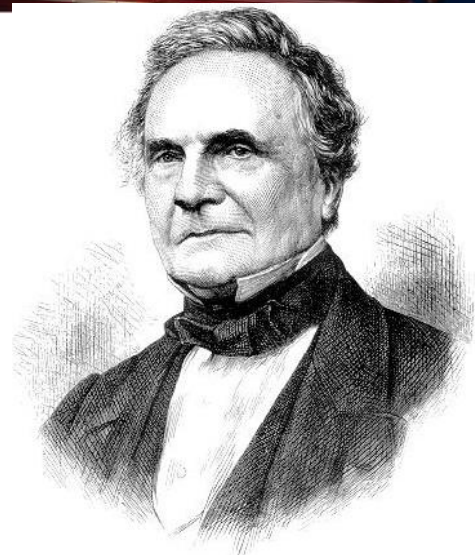
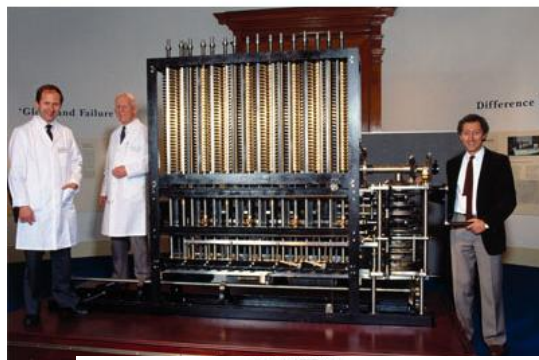
Вчитель інформатики. Пушкінські часи багаті не тільки літературними геніями, а й талановитими винахідниками.

Групі учнів було дано завдання, користуючись різними джерелами інформації, знайти повідомлення про надзвичайну обчислювальну машину, яка була сконструйована в 1822 році, про її автора та першого програміста, який писав програми до цієї машини.

Слайд – «Бebbідж»

Повідомлення учнів.

У 1822 р. Чарльз Бebbідж, англійський математик, розробив проект машини для обчислення та друку таблиць математичних функцій.

Машина Беббіджа вважається одним із прототипів сучасних комп'ютерів. Хоча вона була механічним монстром, який працював на пару, її внутрішня архітектура дуже схожа на сучасну комп'ютерну техніку.

Першим програмістом, як не дивно, була жінка Августа Ада Кінг, графіня Ловелейс - донька Джорджа Байрона - відомого англійського поета, який присвятив їй один із своїх віршів.

Дочь сердца моего, малютка Ада!
Похожа ль ты на мать? В последний раз,
Когда была мне суждена отрада
Улыбку видит синих детских глаз,
Я отплывал – то был Надежды час.
(Джордж Гордон Байрон, 1823)

Саме вона створила першу програму для обчислювального пристрою Чарльза Беббіджа. Вдячні нащадки зберегли пам'ять про цю чарівну надзвичайно розумну жінку, назвавши її іменем одну із мов програмування – Ада, а її день народження всі програмісти світу вважають міжнародним днем програміста – 10 грудня.
(Бал в лист оцінювання)

Вчитель світової літератури. Дійсно, кінець XVIII – початок XIX ст. були багаті на великі таланти в різних галузях науки та мистецтва. Вони всі були сучасниками О.С. Пушкіна, які жили в різних куточках світу. Перенесемося з туманного Лондона до українських краєвидів, які полонили серце поета.

Слайд – «Пушкін на Україні»

Повідомлення учнів.

Життя Пушкіна пов'язане і з Україною. Зокрема він побував у багатьох містах: Києві, Черкасах, Катеринославі, Одесі. Неабияке враження справило на нього перебування в Криму. Тут він написав знаменитий «Бахчисарайський фонтан», поему «Цигани», працював над романом «Євгеній Онегін», розпочав роботу над поемою «Руслан та Людмила».

Слайд – «Сторінка з твору»

Повідомлення учнів.

До творів, що написані на українознавчому матеріалі, належить і твір «Пісня про віщого Олега». Перебуваючи в Києві, Олександр Сергійович відкрив для себе світ легенд Київської Русі. Особливо вразила його легенда про київського князя Олега. Після відвідин могили князя, що знаходилась на горі Щекавиці, у Пушкіна виникає задум написати твір про історію загадкової смерті київського князя.
(Бал в лист оцінювання)

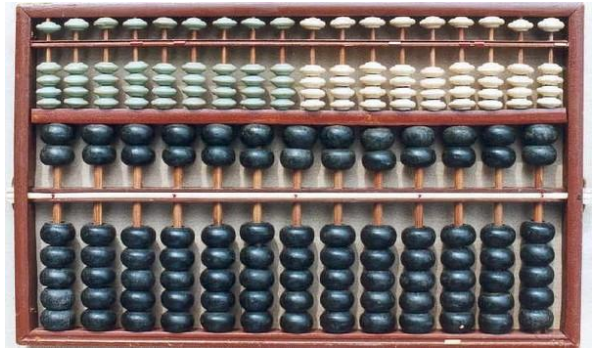
Вчитель світової літератури. Перед вами на екрані сторінка із першого видання твору О.С.Пушкіна «Пісня про віщого Олега».

Вчитель історії. А що ж відомо нам про Київську Русь та її князів з уроків історії? Перевірку проведемо у формі бліц-опитування.

Бліц - опитування вивченого матеріалу.

Слайд – «Бліц-опитування»

- Олег - великий, князь київський, княжив ... (882-912 рр.)
 - Він походив з племені... (варягів)
 - Став тимчасовим правителем Русі після смерті князя... (Рюрика)
 - Був опікуном його малолітнього сина ... (Ігоря)
 - До влади прийшов у результаті вбивства київських князів ... (Аскольда і Діра)
 - Йому належать такі слова про столицю Русі... (Київ є мати міст руських)
 - Олег продовжував об'єднувати навколо Києва землі яких слов'янських племен? (древлян, сіверян, радимичів)
 - Які неслов'янські племена увійшли до складу Київської Русі? (чудь, меря)
 - Олег здійснив 2 переможні походи на найбільшу імперію середньовіччя... (Візантію)
 - У які роки відбулись ці походи? (907 і 911 рр.)
 - Який був зміст договору Русі з Візантією 911 р.? (Руські купці могли безмитно торгувати з греками; договір зобов'язував візантійців безкоштовно утримувати руських купців, воїнів під час їх перебування у Константинополі і надавати припаси при їх поверненні додому)
- (Бал в лист оцінювання)

Слайд – «Олег»

Вчитель історії. У літописних відомостях про Олега збереглися сліди різних оповідань та вигадок про нього, як про віщого князя, який знає різні хитромудрі речі. Але, на щастя, зберігся документ князювання Олега (882 – 912), цілком достовірний, який свідчить, що ми маємо справу не з казковим богатирем, а з реальним князем, який правив на початку X ст. – це був торговельний договір між Руссю та Візантією.

Вчитель інформатики. Ще за часів найдавніших культур людині доводилося розв'язувати задачі, які пов'язані з торговельними розрахунками, з обчисленням часу, із визначенням площі земельних ділянок тощо. Зростання обсягів цих розрахунків призводило навіть до того, що з однієї країни до іншої запрошували спеціально навчених людей, які добре володіли технікою арифметичного числення. Тому рано чи пізно мали з'явитися пристрої, що полегшують виконання повсякденних розрахунків. Якими ж вони були? На це питання нам дасть відповідь творча група.

Слайд – «Рахівниці»

Повідомлення учнів.

У Давній Греції й у Давньому Римі були створені пристрої для лічби, названі абак (від грецького слова абакіон – „дощечка, покрита пилюкою”). Абак називають також римською рахівницею (латиною – abacus). Це були кістяні, кам'яні чи бронзові дошки із

заглибленнями-смугами, у яких містилися кісточки (або камені). Лічба здійснювалася пересуванням кісточок.

Наступний крок зробили китайці, що створили в VI-XII століттях нашої ери суньпан, відомий сьогодні як рахівниця. Велика секція кісточок називалася «земля», а мала вгорі — «небо». Техніка роботи з суньпаном дозволяла швидко проводити всі чотири арифметичні операції, а також добувати корені.

За часів Олега люди виконували обчислення саме за допомогою таких пристроїв.

Пізніше, в XVI столітті, у Росії для арифметичних обчислень створили свою рахівницю – руську. Таку рахівницю можна зустріти і сьогодні.

Слайд – «Гроші»

Повідомлення учнів.

.На території Київської Русі своїх власних грошей не було. До X ст. використовували арабські дірхеми.

У часи правління Володимира Святославича (978-1015 рр.) розпочинається карбування найдавніших українських монет — златників і срібляників. На лицьовому боці монет було зображено князя Володимира на троні і тризуб — родовий знак Рюриковичів.

(Бал в лист оцінювання)

(Слайд – «Задача».)

Вчитель інформатики. Я пропоную вам повернутись в часи князювання Олега і спробувати розв'язати задачу, користуючись руськими рахівницями. Її умову ви бачите на слайді

Це історична задача, розв'язавши яку, ми дізнаємося скільки років правив князь Олег?

На виконання роботи у вас 2 хв.

Задача «Скільки років правив князь Олег?»

Скільки коштувало Олегові знярядити дружину для походу на половців, якщо вартість зброї для коня коштувала 7 дірхем, вартість одягу на одного воїна – 53 дірхеми, вартість військової зброї - 33 дірхеми, а дружина Олега налічувала 1000 чоловік.

Від отриманого числа відніміть 92970.

Скільки у вас отрималось? (30)

Саме стільки років правив князь Олег на Київській Русі.

(Бал в лист оцінювання для членів групи, яка виконала обчислення правильно)

Розумна фізкультхвилинка. *(Проводить учитель історії. Дітям дається два комплекти карток, які складаються із дат та подій, що їм відповідають. Необхідно знайти пару і по черзі прикріпити їх на дошку. По завершенні роботи діти звіряють свої відповіді зі слайдом)*

Слайд – «Розумна фізкультхвилинка»

882	Початок княжіння Олега
860	Похід Аскольда на Візантію
912	Загибель князя Олега
907	1-й похід Олега на Візантію
911	2-й похід Олега на Візантію
945	Загибель князя Ігоря
946	Візит Ольги до Константинополя
964	Початок княжіння Святослава
968	Похід Святослава на болгар

(Бал в лист оцінювання)

Слайд – «Портрети О.С.Пушкіна, К.Рилєєва, І.Франка.»

Вчитель світової літератури. Одним із джерел при написанні «Пісні про віщого Олега» стала історична та літературна пам'ятка епохи Київської Русі – «Повість врем'яних літ», де згадується про Олега. Народна легенда про смерть князя Олега має інтригуючий сюжет. Не дивно, що вона привертала увагу багатьох письменників: О.С.Пушкіна, К.Рилєєва, І.Франка.

З фрагментом «Повісті врем'яних літ» ми зараз познайомимося, а після прочитання порівнюємо із історичними фактами.

Слайд – «Повість врем'яних літ»

Виразне читання уривка із «Повісті врем'яних літ» (ст. 59 підручник «Зарубіжна література» 7 клас).

Вчитель історії. Вивчаючи тему «Перші київські князі» на уроках історії, ми з вами зустрілись з суперечливою інформацією щодо долі князя Олега, обставинами його загибелі. Дійсно, літописець Нестор у своєму творі подає відому йому легенду про смерть київського правителя від укусу змії, що вилізла з черепа мертвого коня.

Яка ще версія загибелі князя вам відома? (*Можлива відповідь: загинув під час походу на південно-західні землі Русі, узбережжя Чорного моря*).

Так, інша історична пам'ятка, написана арабським хроністом Аль-Масуді у I пол. X ст., повідомляє, що Олег здійснив кілька походів проти Арабського халіфату. Під час одного такого походу на південно-західне узбережжя Каспійського моря 912 р. князь загинув. Цю версію вважають найвірогіднішою вчені-історики.

Нестор, перший історик нашого народу, не був знайомий з арабським текстом. Його літопис, написаний у XII ст., містить події з історії слов'ян, починаючи з IV ст., свідком яких він не був. Тому Нестор часто використовує відомості, які дійшли до нього вже змінені, неточні. Тому сучасні історики ретельно вивчають різні джерела, порівнюють, шукають спільне і відмінне, аналізують і роблять найвірогідніші висновки.

Але, незважаючи на неточність, «Повість врем'яних літ» є найповнішим писемним джерелом з історії Давньої Русі.

Вчитель світової літератури. Протягом уроку ви працювали в зошитах, записуючи факти із життя О.С. Пушкіна та факти історії Київської Русі, які стали джерелом написання балади «Пісня про віщого Олега». Узагальнимо почуте на уроці в табличному вигляді «Джерела створення «Пісні про віщого Олега» О.С.Пушкіна».

Слайд – «Таблиця»

Вчитель інформатики. Роботу виконуєте в програмі MS Word, завантажте її. Зразок таблиці на слайді.

Джерела створення «Пісні про віщого Олега»

О.С.Пушкіна

Історичні події	Події із життя автора

(Діти працюють в парах. По закінченню роботи вчитель світової літератури проводить обговорення робіт; на екран виводиться зразок таблиці для порівняння.

Можлива відповідь.

Історичні події	Події із життя автора
1. Історія України княжої доби	1. Віщування ворожки Кіргоф
2. Текст літопису «Повість врем'яних літ».	2. Перебування у 1822 році в Україні
3. Правління князя Олега, віщування волхва.	

(Бал в лист оцінювання))

Слайд – «Варяг»

Вчитель світової літератури. Переходимо до опрацювання літературної балади О.С. Пушкіна. Виразне читання «Пісні про віщого Олега» по ролям (ст. 59 підручник «Зарубіжна література» 7 клас).

Вчитель світової літератур. Сприйняття та розуміння прочитаного тексту ми проведемо в ході знайомства з творами образотворчого мистецтва.

Слайд – «Васнецов»

Живопис та література дуже тісно пов'язані між собою. Часто ілюстрації до художніх творів допомагають нам глибше зрозуміти героїв. Віктор Михайлович Васнецов (1848 - 1926) – художник, чия творчість пронизана самобутнім російським духом.

Він створив серію картин до твору О.С.Пушкіна: «Зустріч Олега з волхвом», «Прощання Олега з конем», «Олег і кості коня», «Тризна за Олегом».

Слайд – «Картини»

Завдання. Зачитайте фрагменти балади, які відповідають зображеному на репродукціях (учні зачитують уривки).

Збільшити картину «Зустріч Олега з волхвом»

Завдання за репродукцією картини В.М. Васнецова «Зустріч Олега з волхвом».

Чому князь Олег, мудрий правитель, повірив чарівнику?

(Можлива відповідь: Олег – язичник, а вони прихилились перед силами природи, віщунами. Волхви вважалися служителями богів, свою мудрість отримували саме від них. Слов'яни, йдучи в далеку дорогу, намагались зустрітися з віщуном, передбачити своє майбутнє.)

Збільшити картину «Прощання з конем»

Завдання за репродукцією картини В.М. Васнецова «Прощання з конем».

- Які почуття турбують Олега в сцені прощання з конем? (*Смук, розпач...*)
- Чи зміг художник на картині передати душевний стан князя? (*Можлива відповідь: дуже тяжке розставання. Голова князя на гриві коня, ніжно гладить його, ніби щось нашіптує на вухо. А кінь ніби розуміє людську мову.*)
- Якими словами князь звертається до коня? (*Вірний друг, мій друже, мій товариш, друг садинокий*)

Вчитель світової літератури. Для давньоруського воїна величезною цінністю був кінь: тільки верхи він міг подолати великі відстані, маючи при собі важке озброєння. Бути скинутим з коня для воїна означало загинути. Нерозривним зв'язком воїна з конем пояснюється звичай, коли на похоронах воїна (тризни) вбивали його улюбленого коня.

Збільшити картину «Олег і кості коня»

Завдання за репродукцією картини В.М.Васнецова «Олег і кості коня».

Які думки хвилюють князя, коли він дивиться на «коня благородні кістки»? (*Розпач, смук, жаль...*)

Вчитель світової літератури світової літератури. В оригіналі балади на російській мові вживається слово «тризна» (*ст.64 - вчитель зачитує*). В українському перекладі Юрія Карського це слово втрачено. Тому необхідно пояснити, що таке тризна, і що відбувається на могилі князя Олега.

Повідомлення учня.

Тризна (архаїзм) – язичницьке поминання небижчика-воїна, що закінчувалося військовими іграми, поєдинками, які були символами боротьби життя і смерті. Вірили, що душа покійника була тут, а тому тішилися цими іграми. Видатних осіб ховали з почестями, часто верхи на коні, щоб конем швидше дістатися до раю. Тому на тризнах відбувалися і кінні змагання. Кінь символізував перехід людини від смерті до воскресіння. Тризни справляли першого року кілька разів, але перші, щоб задобрити небижчика, були найпишніші. На кожних поминках могилу над покійником досипали.

Збільшити картину «Тризна за Олегом»

Завдання за репродукцією картини В.М.Васнецова «Тризна за Олегом».

Розгляньте репродукцію. Чи співпадає опис тризни у Пушкіна та у Васнецова?

(*Можлива відповідь: основну увагу привертають дві фігури: князя Ігоря та Ольги. Вони розгублені, сумні, тому що майбутнє держави покладається на їхні плечі*)

Вчитель світової літератури. Чи допомогли репродукції картин В.М. Васнецова яскравіше уявити зображувані події?

(*Після прочитання балади та опрацювання творів образотворчого мистецтва організація дослідницької роботи в парах.*)

Слайд – «Дослідницька робота»

IV. Дослідницька робота.

Вчитель інформатики. Діти, ви бачите, що на екрані з'явився новий слайд, який повідомляє про наступний етап нашого уроку – «Дослідницька робота». Для пар підбрано завдання пошукового характеру з двох предметів: літератури та історії, які виконаєте, скориставшись знаннями з інформаційних технологій і зокрема текстового процесора MS Word. Завдання ви знайдете в однойменній папці «Завдання для пар». Відкрийте ці папки. *(Учні відкривають папки.)* Роздивіться вміст. Зверніть увагу на малюнки, їх назви та авторів. Ці ілюстрації ви повинні використати при оформленні своїх робіт. Тут же ви бачите текстовий файл під іменем «Група». Завантажте його. *(Учні завантажують завдання.)* У файлі знаходиться завдання для вашої пари і вимоги щодо форматування тексту, який ви надрукуєте на цій же сторінці, відступивши від завдання на 2-3 абзаци вниз.

Перш ніж приступити до виконання роботи, визначте, хто із вас буде доповідати. На опрацювання, аналіз та виконання завдань вам дається 5 хв.. Норми оцінювання даного виду роботи виведено на екран.

Приступили до роботи.

(Норми оцінювання роботи в парі:

набір тексту – 1б;

форматування – 0,5б;

вставка малюнка – 0,5б;

повна відповідь з історії – 2б;

повна відповідь з літератури – 2б.)

I група.

1. Чому вірш називається піснею? Знайдіть у творі О. С. Пушкіна риси, спільні з фольклорними творами. Навести приклади.

(Можлива відповідь.

1. У баладі оспівується легендарний герой, його життя, подвиги, тому можлива назва «пісня». Крім того, розповідь ведеться про історичну особу. У творі часто повторюється слово – сполучник «і». Такий повтор характерний для народних пісень, надає твору додаткової ритмічності. «Пісня...» написана за літописним переказом, а не за вигаданим сюжетом.

2. Спільними рисами для твору Пушкіна та фольклорного твору є :

- вживання постійних епітетів (темний ліс, вірний кінь, товариш вірний.);

- наявність чаклуна – ворожбита;

- атмосфера загадковості.)

3. Охарактеризуйте напрямки зовнішньої військової політики Олега.

(Можлива відповідь: військові походи на Візантію, Хазарський каганат, Арабський халіфат та ін..)

II група.

1. З якою метою О. С. Пушкін використовує застарілі слова – архаїзми у баладі ? Навести приклади.

(Можлива відповідь: архаїзми – прирік, мольба, владар, чоло, бранний, Царгород... Вони допомагають поетові краще відтворити колорит часів існування Київської Русі.)

2. Назвіть заходи Олега по зміцненню князівської влади.

(Можлива відповідь.

- 1. Збільшив кількість дружини.*
- 2. Усунув від влади племінних князів.*
- 3. Збільшив розмір данини та ін..)*

III група.

1. Доведіть, що «Пісня...» за жанром - балада.

(Можлива відповідь: віршований твір історико – героїчного та соціально – побутового змісту, напружений, динамічний сюжет, трагічна розв'язка, художні засоби, герой – легендарна постать.)

2. Чи правомірно Олег правив на Русі?

(Можлива відповідь. Ні, тому що здійснив державний переворот, вбивши дійсних правителів Аскольда та Діра..)

IV група.

1. За допомогою яких художніх засобів у баладі відтворюється історичний колорит Київської Русі?

(Можлива відповідь: вживання архаїзмів, звернення до фактів історії, зображення давньослов'янських обрядів – тризна..)

2. Яким було значення правління Олега для зміцнення Русі?

(Можлива відповідь: боровся з ворогами держави, будував систему укріплень, підвищував авторитет держави на міжнародному рівні.)

V група.

1. Визначте композиційні частини твору:

(Можлива відповідь:

експозиція - «Князь їде полями на вірнім коні»;

зав'язка –зустріч з волхвом;

розвиток дії – заміна коня, наказ слугам, згадка про нього через багато років;

кульмінація - « І крикнув зненацька ужалений князь»;

розв'язка – тризна на могилі Олега.)

2. Уявіть, як би склалася доля князя Олега, коли б він не поїхав дивитись на кістки свого коня?

VI група.

Визначте спільні та відмінні риси між літописним джерелом та «Піснею...»

(Можлива відповідь.

Спільні риси:

- автор вірша дотримується хронологічної точності: події передаються в тій самій послідовності, що й у літописі;

- Пушкін зберігає історичний колорит твору, використовуючи історичні відомості;

- у тексті «Пісні...» є слова – архаїзми та слова – історизми.

Відмінні риси:

- мова вірша літературна;

- «Пісня...» написана віршованою, а не прозовою мовою;

- письменник більш детально описує зустріч з волхвом та інші події, тобто застосовує своє право на художній вимисел.)

VII група.

1. Чи вважаєте ви твір О. С. Пушкіна « Пісня...» актуальним в наш час? Доведіть свою думку.

2. За що князь Олег заслужив ім'я «віщій» та велику пошану на Русі?

(Можлива відповідь. Тому що він був мудрим та далекоглядним політиком, зміцнював свою країну та боровся з її ворогами)

VIII група.

1. Чому важливе місце у баладі займає тема фатуму (долі, неминучості) ?

(Можлива відповідь. Автор вірив у долю, події, оповиті легендою.)

2. Який історичний період описано у « Пісні...»?

(Можлива відповідь. Період середньовічної історії України, розвиток Київської Русі за перших князів у IX ст..)

IX група.

1. Простежте, слова яких частин мови переважають у тексті? Чому? (Можлива відповідь. Дієслова роблять зміст твору більш динамічним, іменники створюють атмосферу часу)

2 Чому об'єктом військових походів Русі була Візантія?

(Можлива відповідь. Це була могутня, заможна держава, перемога над якою гарантувала Русі велику військову здобич, підписання вигідних для Русі торгових договорів, можливість укладення договору про військовий союз.)

X група.

1. Яка роль діалогів у тексті балади?

(Можлива відповідь. Діалоги допомагають схарактеризувати персонажів твору.)

2 Чи був для Русі вигідним торговий договір 911 р.?

(Можлива відповідь. Так, Русь отримувала право на безмитну торгівлю з Візантією, право на безкоштовне утримання руських купців за рахунок греків.)

Вчитель світової літератури. Переходимо до перевірки дослідницьких робіт. (Доповіді учнів.)

Вчитель інформатики. Під час оформлення робіт ви вставляли малюнки. Чи помітили ім'я автора? (В.М.Васнецов) Назвіть репродукції картин, які ви використали у своїх роботах. («Гусяри», «Варяги», «Три богатиря», «Богатирі», «Один у полі воїн», «Богатир», «Бій слов'ян зі скіфами», «Гамаюн - птах віщій», «Богатирський скік», «Баян».)

Вчитель світової літератури. Підрахуйте, яку оцінку ви отримали за роботу на уроці, підсумувавши бали у своїх «Листах оцінювання» та покладіть їх на вчительський стіл.

Вчитель світової літератури. (Робота з теоретичним поняттям «трагічне».)

Ви неодноразово в літературних творах зустрічалися з трагічною – нещасливою – кінцівкою, або з героєм, що страждає чи помирає. Пригадайте такі твори із української та світової літератури. (В. Винниченко «Федько-халамидник», Є. Гуцало «Лось», міф «Прометей».)

Вчитель світової літератури. Нерідко герой, на нашу думку, повинен був би заслужити кращої долі. Чому не так трапляється? (*Можлива відповідь. Сприйняття такого персонажа через певні трагічні обставини чи події увиразнюють кращі моральні якості та риси характеру героя. Не зважаючи на свою трагічність, він стає більш привабливим для читачів. Ми помічаємо його жертвовність і велич.*)

Вчитель світової літератури. Чи можна назвати князя Олега трагічним героєм? (*Можлива відповідь. Так, його можна вважати трагічним героєм, бо трагічною є його смерть, а він ще міг би захищати рідну землю від ворогів, боротися з нападниками. Послухавши ворожбита, він залишився без свого вірного друга – коня. В цьому також його трагізм.*)

Слайд – «Трагічне»

Трагічне - це те, що викликає у читача співчуття, страх, глибокі переживання, пов'язані з сумними подіями в житті героїв. (*Запис в зошиті.*)

Слайд – «Основна думка твору»

Вчитель світової літератури. (Визначення основної думки твору. Різні трактування дослідників творчості Пушкіна.)

- Основна думка твору – тема невідворотності долі.

Про неї автор не говорить відкрито, але читач не може не відчувати її звучання в тексті.

- Одні дослідники вважають, що у « Пісні...» поет хотів нагадати - доля, яка є символом вищої незбагненої сили - справді існує.

- Інші стверджують: Пушкін хотів підкреслити думку про те, що поети, подібно до волхвів, «не бояться земних владарів.»

- Треті вважають: основна думка твору полягає в тому, щоб уславити «правдиву і вільну мову поезії», яка не підвладна суду сучасників.

Тема поета, пророка, який здатний словом розбудити людей, з'являється у творчості пізнього Пушкіна. (Віриш « Пророк».)

V. Підбиття підсумків уроку.

Слайд – «Проблемне питання»

Вчитель світової літератури. (Робота над проблемним питанням.)

- У творі Пушкін висуває проблему зіткнення людини зі своєю долею. Згадайте, у яких творах зустрічалась подібна проблема. (Давньогрецькі міфи. Греки вірили у вплив богів на їхню долю.)

- Ще з часів Давньої Греції в літературі існує поняття фатуму. Чи вірите ви в долю? Чи варто вірити в те, що доля кожного з нас визначена заздалегідь?

Слайд – «Обери позицію»

Вчитель світової літератури. (Прийом «Обери позицію».)

1. Все, що судилось людині, обов'язково трапляється з нею, і ніхто не знає, що чекає її попереду. (*Східна мудрість*)
2. Найкраще пророцтво – твереза рішучість і здоровий глузд. (*Еврипід*)
3. Я думаю, що доля любить сильних, одважних, рішучих... (*Л. Українка*)
4. Долю конем не об'їдеш. (*Народна мудрість*)

Вчитель світової літератури. Можна вірити у пророцтва і не вірити, заглядати у майбутнє і не заглядати. Краще все – таки його творити. Нині, коли астрологи, віщуни зустрічаються дуже часто, здоровий глузд і тверезий розум не завадять нікому.

VI. Рефлексія.

Слайд – «Зірка»

(Прийом «Зірка»)

Вчитель інформатики. На завершення нашого уроку ми пропонуємо кожній парі заповнити зірку з одного із предметів: світової літератури, інформатики чи історії. В середині неї знаходиться запитання, відповіді на яке ви вписуєте у її промінці. Зразок ви бачите на екрані.

На цю роботу - 2 хв.

Запитання з інформатики.

Де ви можете застосувати отриманні вами знання та вміння роботи з текстовим редактором?

Запитання з історії.

На основі яких історичних джерел ви написали б історію сьогодення?

Запитання з світової літератури.

Чому вчить балада О.С.Пушкіна «Пісня про віщого Олега»?

Психолог. (Психологічний коментар. Тест Люшера.)

В ході підготовки до уроку було опитано 23 учні 7-А класу з метою визначення пізнавальної активності.

Пізнавальна активність – це стан готовності, бажання самостійної діяльності, спрямованої на засвоєння учнями суспільного досвіду, набутих людських знань.

Опитування учнів 7-А класу складалось з двох частин.

Результати першої частини опитування показали, що:

- 5 учнів, або 22%, респондентів мають низький рівень пізнавальної активності;
- 12 учнів, або 52%, респондентів мають середній рівень пізнавальної активності;
- 6 учнів, або 26%, респондентів мають високий та достатній рівень пізнавальної активності.

Високий рівень пізнавальної активності кожного четвертого учня цього класу свідчить, що в навчальній діяльності вони завжди енергійні, ініціативні, наполегливі в досягненні мети, цілеспрямовані. Їм притаманні інтерес до навчання, сумлінність у виконанні завдань, самостійність, усвідомленість дій, творчість. Участь у колективній роботі класу (доповнення, виправлення відповідей однокласників (якщо треба), прагнення висловити свою точку зору).

Нажаль, п'яти учням класу ще не вистачає інтелектуальної активності. У них відсутня ініціатива, вони можуть припинити розумову роботу, якщо не буде для них стимулу. Їм притаманні низький рівень допитованості, працездатності та самостійності.

Друга частина опитування стосувалась саме вашого, діти, ставлення до уроків світової літератури, історії, інформатики. На запитання «Чому ці предмети вам необхідні?», отримані такі відповіді:

- ця наука інтенсивно розвивається і відіграє важливу роль у житті сучасного суспільства (інформатика);
- цей предмет допомагає розібратися в життєвих ситуаціях, подіях, що відбуваються, формує світогляд (історія);
- цей предмет дає уявлення про культуру різних народів, дає знання, що знадобляться в подальшому житті, в стосунках з людьми (світова література).

На запитання «Чи вважаєте ви ці предмети цікавими?», ваші думки розділились:

- за світову літературу висловилося 10 учнів (43%);
- за історію – 9 учнів (39%);
- за інформатику – 14 учнів (61%);
- нецікавими ці предмети є для 4 учнів (17%). Ці учні бояться труднощів, які виникають в них під час навчання, вони не впевнені в своїх силах на цих уроках.

Показники, за якими ви вважаєте ці предмети цікавими, виглядають так:

- цікаво дізнаватись про нові факти, події, життя людей, їхню діяльність;
- цікаво з'ясовувати причини подій та явищ, закони розвитку суспільства;
- цікаво на уроках і вдома вирішувати логічні задачі, виконувати практичні роботи на комп'ютері;
- цікаво самому знаходити додаткову інформацію, готувати повідомлення;
- цікаво, тому що самі вчителі люблять свої предмети, захоплюються ними, і це передається учням.

ТЕСТ ЛЮШЕРА

Червоний – досягнення успіху, активність.

Синій – прагнення уникати невдач.

Зелений – наполегливість.

Жовтий – емоційність.

Фіолетовий – невпевненість.

Сірий – пасивність.

Коричневий – тривога.

Чорний - страх

(В результаті тестування з'ясувалось, що переважають жовтий, червоний, зелений кольори, які вказують на емоційність, наполегливість, активність учнів.)

VII. Домашнє завдання.

З світової літератури.

- Виразне читання «Пісні...» - 8 б.
- Скласти план за текстом «Пісні...» - 10 б.
- Скласти цитатний план до образу князя Олега за змістом «Пісні...» - 12 б

З інформатики.

- Повторити будову вікна текстового процесора MS Word та правила роботи з текстом.

З історії .

- Скласти хронологічну таблицю з теми «Київська Русь за перших князів».

VII. Заключне слово вчителів.

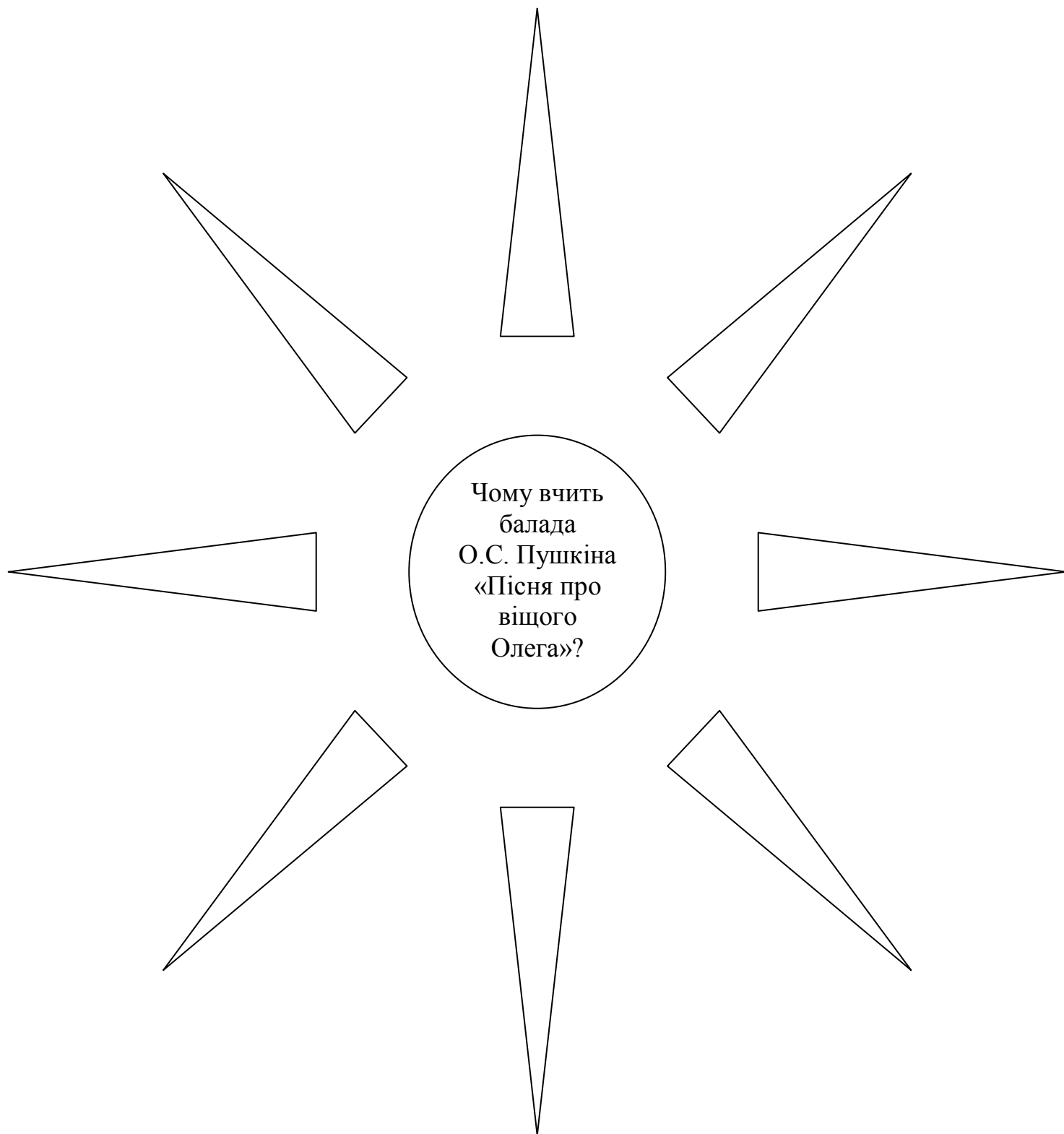
Вчитель історії. «Повість врем'яних літ» закінчується коротким записом ігумена Сільвестра, одного з її авторів. В цій частині літописець звертається до майбутніх поколінь. Саме для нас він написав цю повість про Руську землю та про тяжкі роки її давньої історії. Ми повинні знати минуле своєї країни, поважати її культуру, з вдячністю думати про перших істориків – патріотів нашої землі. Про наш час майбутні покоління також узнають із книг.

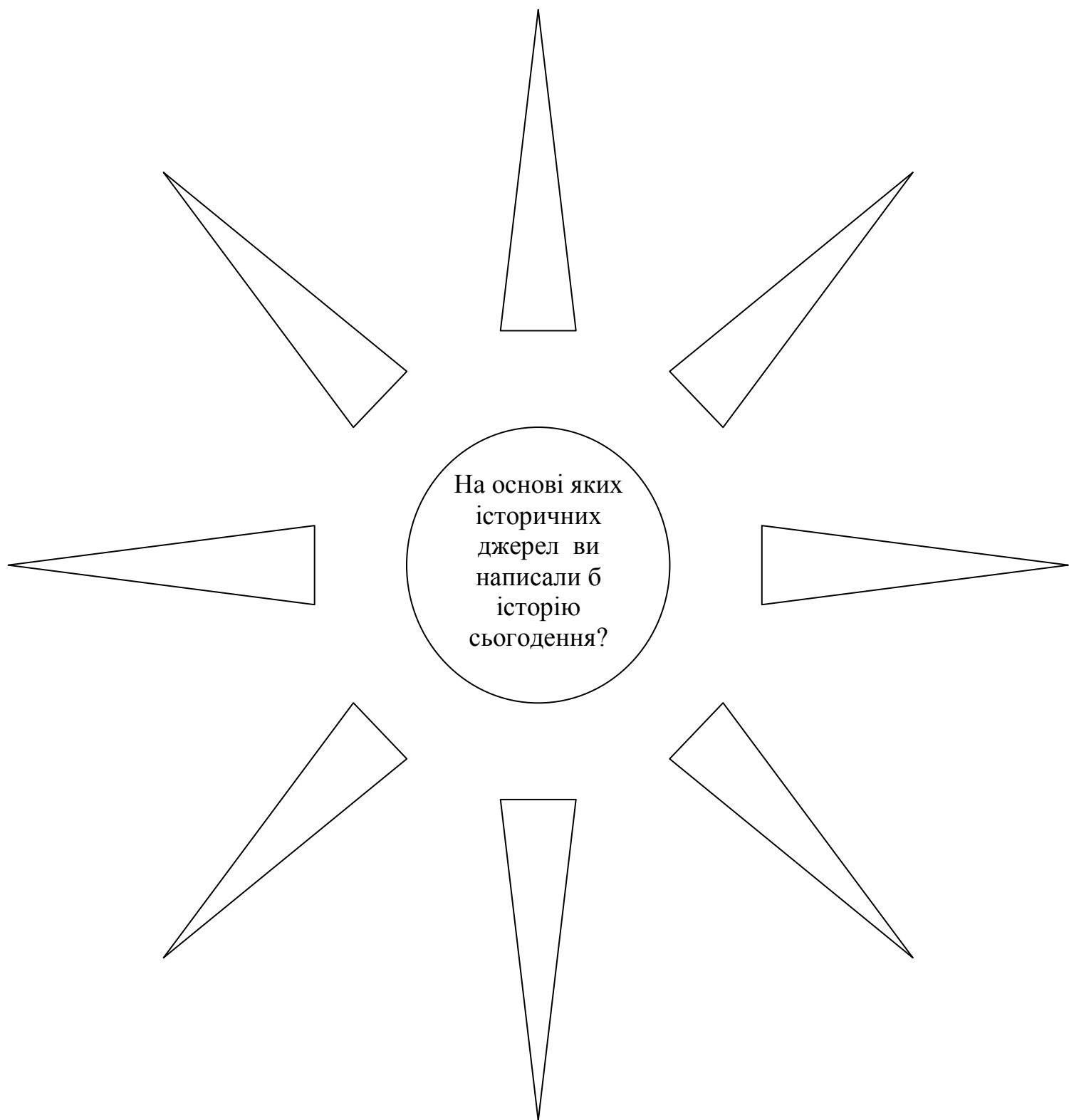
Слайд – «Слова ігумена Сільвестра»

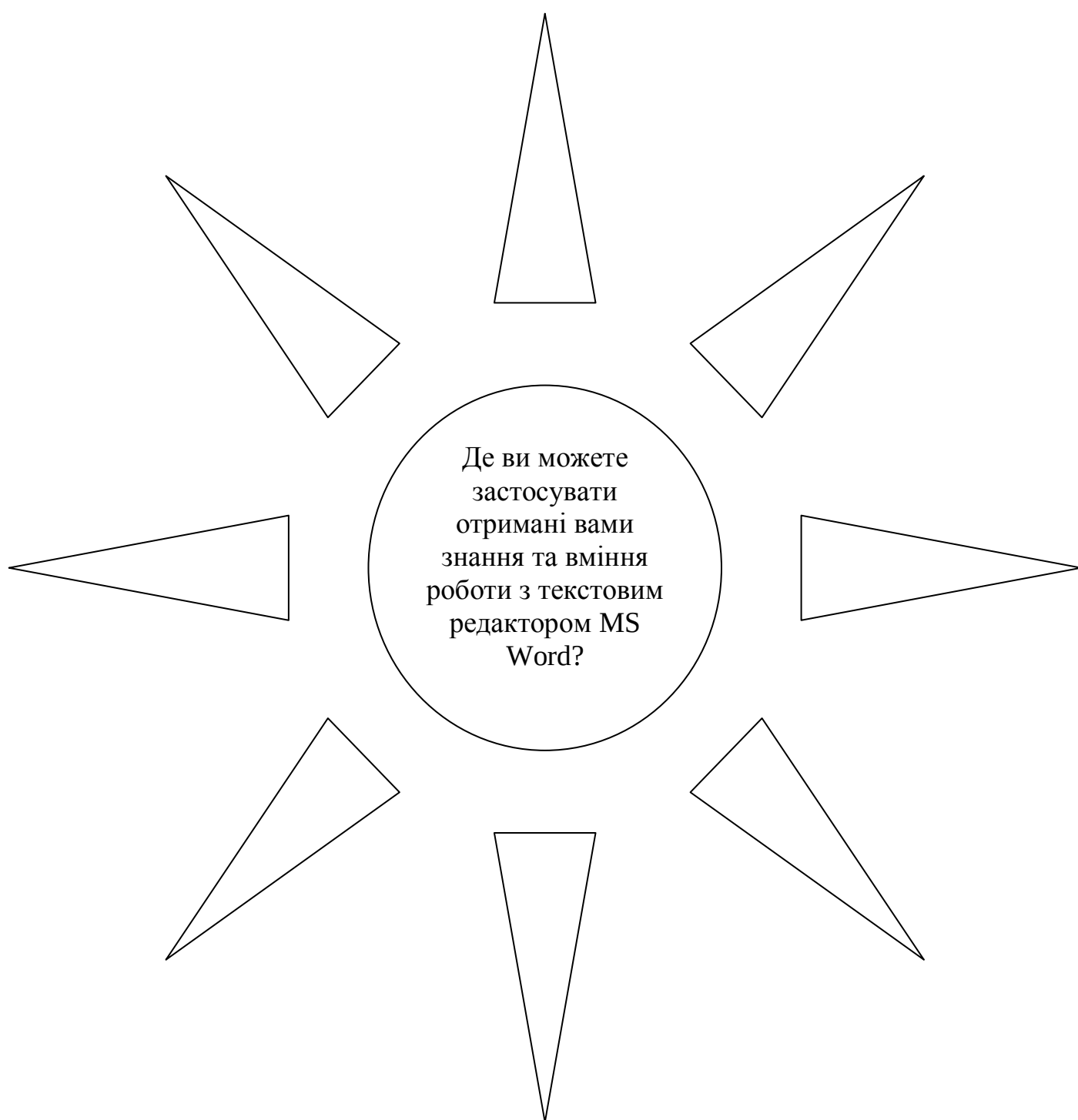
Вчитель світової літератури. «Велика ведь бывает польза от учения книжного: книгами поставляемы и поучаемы на путь покаянья, ибо от слов книжных обретаем мудрость и воздержанье. Это ведь реки, наполняющие вселенную, это источники мудрости; в книгах ведь неизмеримая глубина; ими мы в печали утешаемся; они - узда воздержанья. Велика есть мудрость. Если прилежно поищешь в книгах мудрости, то найдешь великую пользу душе своей...»

(Из похвалы князю Ярославу и книгам, отрывок из «Повести временных лет».)

Вчитель інформатики. На згадку про наш урок ми даруємо вам, діти, ці чудові слова літописця Сільвестра, які, до речі, оформлено за допомогою текстового редактора MS Word. Нехай вони стануть для вас настановою та доброю порадою з сивої давнини.

Лист оцінювання

Прізвище та ім'я учня _____ клас _____

Види робіт та максимальна кількість балів по кожному

Види робіт	Критерії оцінювання	Бали
1. Повідомлення (з літератури та інформатики), виразне читання (індивідуальна робота).	1	
2. Бліц-опитування з історії (індивідуальна робота).	1	
3. Розв'язування задачі (робота в парі).	1	
4. Розумна фізкультхвилинка (груповою робота).	1	
5. Робота з таблицею (робота в парі).	2	
6. Дослідницька робота (в парі). (Оцінювання з кожного предмету по 2 бали).	6	
Оцінка за урок		

Лист оцінювання

Прізвище та ім'я учня _____ клас _____

Види робіт та максимальна кількість балів по кожному

Види робіт	Критерії оцінювання	Бали
1. Повідомлення (з літератури та інформатики), виразне читання (індивідуальна робота).	1	
2. Бліц-опитування з історії (індивідуальна робота).	1	
3. Розв'язування задачі (робота в парі).	1	
4. Розумна фізкультхвилинка (груповою робота).	1	
5. Робота з таблицею (робота в парі).	2	
6. Дослідницька робота (в парі). (Оцінювання з кожного предмету по 2 бали).	6	
Оцінка за урок		

Лист оцінювання

Прізвище та ім'я учня _____ клас _____

Види робіт та максимальна кількість балів по кожному

Види робіт	Критерії оцінювання	Бали
1. Повідомлення (з літератури та інформатики), виразне читання (індивідуальна робота).	1	
2. Бліц-опитування з історії (індивідуальна робота).	1	
3. Розв'язування задачі (робота в парі).	1	
4. Розумна фізкультхвилинка (груповою робота).	1	
5. Робота з таблицею (робота в парі).	2	
6. Дослідницька робота (в парі). (Оцінювання з кожного предмету по 2 бали).	6	
Оцінка за урок		